

Bruselj, 27.2.2019
COM(2019) 150 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU,
SVETU, EVROPSKI CENTRALNI BANKI IN EUROSKUPINI**

**Evropski semester 2019: ocena napredka pri strukturnih reformah
in preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ter rezultati
poglobljenih pregledov v skladu z Uredbo (EU) št. 1176/2011**

{SWD(2019) 1000 à 1027 final}

1. UVOD

Evropska unija že sedem let beleži gospodarsko rast. Takšna trajnostna rast je evropskemu gospodarstvu pomagala zagotoviti delovno mesto rekordnemu številu ljudi. Trenutno je zaposlenih 240 milijonov Evropejcev, od tega je bilo od leta 2013 ustvarjenih 15 milijonov novih delovnih mest. Stopnja brezposelnosti v EU je pri 6,6 % rekordno nizka.

Poleg tega so se izboljšale javne finance, saj se delež javnega dolga v BDP od leta 2015 ponovno zmanjšuje, primanjkljaj pa je od leta 2018 ocenjen na manj kot 1 % BDP. Izvajanje strukturnih reform, naložbe in odgovorne fiskalne politike v državah članicah so skupaj z odločnim ukrepanjem na evropski ravni, ki vključuje naložbeni načrt za Evropo, prispevale k prenovljeni stabilnosti in večji blaginji v evropskem gospodarstvu.

Rast v Evropi se je upočasnila, delno zaradi poslabšanja svetovnega gospodarskega okolja. Stopnja rasti v EU naj bi se po pričakovanjih upočasnila z ocenjenih 1,9 % leta 2018 na 1,5 % leta 2019, nato pa naj bi se leta 2020 dvignila na 1,7 %. Svetovne trgovinske in geopolitične napetosti naraščajo, kar še posebej vpliva na EU zaradi geografske in sektorske usmerjenosti njenega izvoza. Evropska unija ne glede na to še vedno povečuje koristi trgovine. Nedavno sklenjeni sporazum o prosti trgovini med EU in Japonsko lahko na primer poveča letni izvoz EU na Japonsko za 13,5 milijarde EUR. Glede na negotovost v zvezi s prihodnjimi odnosi Združenega kraljestva z EU to sporočilo ne špekulira o možnih gospodarskih posledicah različnih scenarijev.

Dejavniki rasti se preusmerjajo iz zunanjih v notranje. Zasebno potrošnjo naj bi podpirali višja zaposlenost in rast, naložbam pa naj bi še naprej koristili ugodni pogoji financiranja. Z odpravo omejitev za delovanje enotnega trga in izboljšanjem poslovnega okolja bi se morala še naprej ohranяти višja raven skupnega povpraševanja. Domači dejavniki, ki so prispevali k nedavni upočasnitvi, vključujejo težave pri proizvodnji v avtomobilski industriji ter negotovost glede fiskalnih in ekonomskih politik v nekaterih državah članicah. Fiskalna naravnost v euroobmočju naj bi leta 2019 postala ekspanzivna, javni dolg pa se še naprej zmanjšuje.

Stopnja in učinek pričakovane upočasnitve evropskega gospodarstva bosta odvisna od ukrepov politike. S spodbujanjem in zaščito naložb, zlasti v ljudi ter znanja in spretnosti, se bo okrepil potencial rasti gospodarstev in podprlo skupno povpraševanje. Kar zadeva javne finance, bi morale vlade še naprej izboljševati njihovo vzdržnost, zlasti kjer so deleži dolga visoki in države članice niso izkoristile ugodnih cikličnih pogojev in nizkih obrestnih mer, da bi obnovile fiskalne blažilnike. Hkrati bi bilo treba izkoristiti morebitni fiskalni manevrski prostor in nameniti posebno pozornost prijaznosti odhodkov in davčnega sistema do rasti ter njihovim prerazdelitvenim učinkom. Bolj simetrično ponovno uravnoteženje v celotnem euroobmočju bo vključevalo negativni učinek razdolževanja na rast in manjšo odvisnost gospodarske uspešnosti od zunanjega povpraševanja.

V skladu z govorom predsednika Junckerja o stanju v Uniji leta 2018 se je v okviru letnega pregleda rasti za leto 2019 pozivalo k bolj usmerjenim naložbenim politikam, dobro zasnovanemu nizu strukturnih reform in odgovornim fiskalnim politikam. Poleg tega je bilo v priporočilu za ekonomsko politiko euroobmočja za leto 2019¹ poudarjeno, da je treba nacionalna prizadevanja dopolniti z nadaljnjimi reformami na evropski ravni, kot je krepitev enotnega trga. Čeprav so bili v zadnjih letih sprejeti ukrepi politike za izboljšanje odpornosti gospodarstev, izzivi ostajajo. Rast v Evropi ne koristi vsem državam, regijam in državljanom na enak način. Nekaterne države članice se še vedno soočajo z visoko brezposelnostjo, realnimi dohodki gospodinjstev pod ravno pred krizo in visokimi stopnjami

¹ COM(2018) 759 final.

revščine. Regionalne razlike ostajajo velike in se v nekaterih državah članicah povečujejo. Poleg tega je rast skupne faktorske produktivnosti nizka, digitalne tehnologije pa se še vedno širijo počasi. Skupaj z vplivom staranja prebivalstva na delovno silo bo to omejilo potencial rasti v prihodnosti. V poročilih o državah, objavljenih skupaj s tem sporočilom, je posebna pozornost namenjena temu, kako države članice uresničujejo cilje evropskega stebra socialnih pravic. Izvajanje stebra je vodilo za doseganje vključujoče, pravične in trajnostne rasti.

Komisija v okviru tega svežnja evropskega semestra na podlagi svojih predlogov za naslednji večletni finančni okvir EU za prihodnost predstavlja učinkovitejšo povezavo politike med evropskim semestrom in financiranjem EU za obdobje 2021–2027. Cilj je zagotoviti večjo skladnost med usklajevanjem ekonomskih politik in uporabo sredstev EU, ki predstavljajo pomemben del javnih naložb v več državah članicah (samo skladi kohezijske politike v naslednjem programskem obdobju ustrezajo 0,5 % BDP EU). V ta namen so v poročilih o državah opredeljena prednostna področja za ukrepe politike v zvezi z javnimi in zasebnimi naložbami v državah članicah, kar zagotavlja analitično podlago za uspešno načrtovanje programov za sredstva kohezijske politike in uporabo povezanih sredstev EU v obdobju 2021–2027.

2. NAPREDEK PRI IZVAJANJU PRIPOROČIL ZA POSAMEZNE DRŽAVE

Danes objavljena poročila o državah zagotavljajo analitično podlago za priporočila za posamezne države v okviru evropskega semestra. Komisija namerava v tem ciklu evropskega semestra in kot nadaljevanje lanskih prizadevanj poglobiti dialog z državami članicami, socialnimi partnerji in drugimi ustreznimi deležniki, da bi še bolj spodbudila izvajanje priporočil za posamezne države in povečala občutek odgovornosti na nacionalni ravni. Ta dialog bi vključeval namenske obiske v državah članicah ter dvo- in večstranske razprave.

Vse države članice so dosegle napredek pri izvajanju priporočil za posamezne države, čeprav v različnem obsegu. Države članice so od začetka semestra leta 2011 dosegle vsaj „določen napredek“ pri izvajanju več kot dveh tretjin vseh priporočil za posamezne države. Ta stopnja napredka je na splošno stabilna v primerjavi z oceno Komisije iz maja 2018². Tako kot pri prejšnjih ocenah so države članice dosegle največji napredek na področju finančnih storitev, kar je odražalo prednostno obravnavo stabilizacije in trdnosti finančnega sektorja po finančni krizi. Prav tako je bil skladno s prvotno velikim vplivom krize na trg dela dosežen dober napredek tudi pri izvajanju priporočil za spodbujanje ustvarjanja delovnih mest s pogodbami za nedoločen čas in za obravnavanje segmentacije trga dela.

Zaradi naraščajočih ekonomskih tveganj je okrepljeno izvajanje reform ključno za krepitev odpornosti gospodarstev. Države članice morajo bolje izkoristiti ugodne gospodarske pogoje z nadaljnjim napredkom pri izvajanju priporočil, ki jih je Svet naslovil nanje leta 2018. Največji napredek je bil dosežen pri priporočilih, ki obravnavajo izzive v finančnem sektorju, zlasti v zvezi s finančnimi storitvami, zmanjševanjem zasebne zadolženosti in reformo postopkov v primeru insolventnosti. Hkrati je bil napredek še posebej majhen pri obravnavi konkurenčnih in regulativnih okvirov ter pri izvajanju priporočil v zvezi s podjetji v državni lasti in razširitvijo davčnih osnov. V nekaterih primerih obstajajo tudi določeni dokazi o nazadovanju, na primer na področju dolgoročne vzdržnosti javnih financ, vključno s pokojninami.

Reforme in naložbe zahtevajo zadostne upravne in tehnične zmogljivosti držav članic za doseganje pričakovanih rezultatov. Dobro pripravljeno delo uprave, ki ima dovolj osebja s potrebnimi tehničnimi sredstvi, pomeni povečanje učinka javnih naložb in reform. Reforme javne uprave imajo omejene kratkoročne stroške in so lahko učinkovite na kateri koli točki cikla. Določiti, spremljati in sporočati je treba dosegljive in merljive rezultate reform. Program za podporo strukturnim reformam vsem državam članicam na zahtevo zagotavlja praktično podporo pri oblikovanju in izvajanju reform, zlasti pri izvajanju priporočil evropskega semestra³.

² Krovno sporočilo iz maja 2018.

³ Sklep o financiranju za leto 2019 je bil sprejet skupaj s tem svežnjem.

3. ODPRAVLJANJE MAKROEKONOMSKIH NERAVNOTEŽIJ

V poglobljenih pregledih v poročilih o državah je predstavljena celovita analiza neravnotežij, s katerimi se soočajo države članice. Opredeljene so osnovne slabosti in zadevne čezmejne posledice. Makroekonomska neravnotežja lahko negativno vplivajo na gospodarstvo posamezne države članice, euroobmočja ali EU kot celote. Namen postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji je odkrivanje in preprečevanje njihovega pojava v zgodnji fazi, da se zagotovi, da zadevne države članice sprejmejo ustrezne ukrepe za njihovo odpravo.

V poročilu o mehanizmu opozarjanja za leto 2019 je bilo za poglobljeni pregled opredeljenih 13 držav članic, da bi se ocenilo, ali se soočajo z neravnotežji oziroma ali pri njih obstaja tveganje nastanka neravnotežij⁴. Za 11 od teh držav je bilo že leta 2018 ocenjeno, da se soočajo z neravnotežji ali čezmernimi neravnotežji. Poleg tega je bila prvič po izstopu iz programa finančne pomoči predmet temeljitega pregleda tudi Grčija. V poročilu o mehanizmu opozarjanja za leto 2019 je bilo prav tako ugotovljeno, da je potreben poglobljeni pregled za Romunijo, da se ocenijo posledice trenutnega poslabšanja njene stroškovne konkurenčnosti in zunanjskega salda. Svet je podprl izbor držav članic⁵. Analiza obravnava resnost neravnotežij, njihov razvoj in odziv politike na priporočila za posamezne države v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji. Upoštevani so tudi ustrezni učinki prelivanja in sistemske čezmejne posledice neravnotežij.

3.1 Napredek pri odpravljanju makroekonomskih neravnotežij v EU in euroobmočju

Odpravljanje makroekonomskih neravnotežij v EU napreduje zaradi ponovne rasti in prizadevanj politike, vendar slabosti še vedno obstajajo. Ravni zasebnega in javnega dolga ostajajo v določenih državah članicah na najvišjih ravneh doslej in njihovo zniževanje ne poteka vedno dovolj hitro. To zmanjšuje možnosti za absorpcijo prihodnjih negativnih gospodarskih pretresov. Poleg tega so v številnih državah članicah prisotni znaki morebitnega pregrevanja, ki so povezani predvsem z dinamično rastjo cen stanovanj in hitro rastočimi stroški dela na enoto.

Ponovno uravnoteženje zunanjskega položaja je še vedno nepopolno. Veliki primanjkljaji na tekočem računu so bili popravljani v večini držav članic, nekaj pa se jih še vedno sooča z večinoma negativnim neto stanjem mednarodnih naložb. Visoke ravni zunanjskega dolga so še vedno šibka točka v številnih državah članicah, ki morajo ohraniti zmerna stanja na tekočem računu in preprečiti izgube konkurenčnosti. Po drugi strani imajo druge države članice velike presežke na tekočem računu, ki še kar naprej vztrajajo. Skromni znaki prilagajanja so se pokazali šele pred kratkim. Obravnavanje velikih presežkov v državah neto upnicah z naložbenimi in plačnimi politikami bi prispevalo k podpori potenciala rasti. Na skupni ravni je presežek na tekočem računu euroobmočja leta 2016 presegel 3 % BDP in je bil pozneje na splošno nespremenjen. Ta velik presežek odraža razmere, v katerih skupno domače povpraševanje v euroobmočju zaostaja za gospodarsko aktivnostjo in v katerih je izboljššan konkurenčni položaj gospodarstev euroobmočja podpiral izvoz.

Zmanjševanje dolga se nadaljuje. Učinkovit napredek pri zniževanju ravni zasebnega in javnega dolga bi bil ključen za ustvarjanje možnosti za obvladovanje prihodnjih negativnih gospodarskih pretresov. Deleži zasebnega dolga v BDP se v vse večjem številu držav članic zmanjšujejo, kar je predvsem posledica višje nominalne rasti BDP. Zmanjšanje dolga zaradi

⁴ COM(2018) 758 final.

⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/sl/pdf>.

pozitivnih neto prihrankov in ponovne rasti posojil postaja vse manj intenzivno in razširjeno. Dolg podjetij se je zmanjševal hitreje kot dolg gospodinjstev, deloma tudi zaradi nizkih ravni naložb v preteklih nekaj letih. V javnem sektorju se deleži javnega dolga kljub izboljšanju proračunskega stanja in ponovni rasti BDP v večini držav članic le počasi zmanjšujejo.

Razmere v bančnem sektorju EU se izboljšujejo, zlasti v najranljivejših državah, vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja. Kapitalski količniki so se v večini držav članic še izboljšali. Deleži slabih posojil so se v nekaterih državah članicah, kjer so najvišji, opazno zmanjšali. Povprečni delež slabih posojil v EU je v tretjem četrtletju leta 2018 znašal 3,3 % v primerjavi z 4,4 % leto prej, vendar so ti deleži še vedno zelo visoki v nekaterih državah članicah, kjer so potrebna dodatna prizadevanja. Kapitalski in likvidnostni količniki so se v veliki večini bank še izboljšali. Kljub nedavnim izboljšavam je nizka donosnost, povezana z zasičenimi trgi, še vedno zaskrbljujoča. Kapitalski trgi so prav tako še dodatno prispevali k razširitvi in diverzifikaciji financiranja evropskega gospodarstva. Obstaja še veliko dodatnih možnosti za njihov razvoj na evropski, nacionalni in regionalni ravni.

Cene stanovanj v vedno večjem številu držav članic rastejo, pri čemer več držav kaže morebitne znake precenitve. Cene stanovanj so se hitreje zvišale v državah članicah, ki v zadnjih letih niso kazale znakov precenitve ali jih je bilo le zelo malo, v nekaterih primerih pa se hipotekarno posojanje obnavlja hitreje. Pozitivno pa je to, da so se cene stanovanj v zadnjem času umirile v državah, kjer so dokazi o precenitvi največji, vključno s tistimi, ki izhajajo iz omejitev cenovne dostopnosti in nedavno uvedenih makrobonitetnih politik.

Razmere na trgu dela se še naprej izboljšujejo. Stopnje brezposelnosti se še naprej znižujejo, tudi za mlade in dolgotrajno brezposelne, vendar so v nekaterih državah članicah še vedno visoke. Plače v državah članicah ponovno rastejo, vendar z različno hitrostjo, kar na splošno odraža obseg pomanjkanja delovne sile v nekaterih državah, medtem ko rast plač v celotnem euroobmočju ostaja nižja od pričakovane glede na trenutne ravni brezposelnosti na podlagi podatkov iz preteklosti.

Od leta 2016 se stroški dela na enoto v večini držav članic povečujejo hitreje kot prej. Zabeležena so bila znatna povečanja, zlasti v državah članicah, kjer so ravni plač pod povprečjem, delno zaradi pomanjkanja delovne sile. Gibanje stroškov dela na enoto doslej ni bilo izravnano z znatnimi izgubami deležev na izvoznih trgih ali poslabšanji stanju na tekočih računih, vendar bi lahko ti učinki postali vidni, če bi se ti trendi nadaljevali. Hkrati se je v euroobmočju prednost stroškovne konkurenčnosti v državah, ki so imele v preteklosti velike primanjkljaje na tekočem računu ali katerih zunanji dolg je še vedno znaten, zmanjšala, kar kaže na to, da je treba ohraniti zagon za reforme, katerih cilja sta povečanje rasti produktivnosti in ohranjanje stroškovne konkurenčnosti.

3.2 Izvajanje postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji

Neravnotežja ali čezmerna neravnotežja so bila ugotovljena v vseh državah članicah, analiziranih v poglobljenih pregledih, vendar se je resnost neravnotežij v nekaterih primerih zmanjšala. Pri poglobljenih pregledih za leto 2019 je bilo ugotovljeno, da v desetih državah članicah obstajajo neravnotežja, v treh pa čezmerna neravnotežja. Ena država je dosegla jasen napredek, saj je bila v okviru postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji uvrščena v kategorijo držav, ki se soočajo z neravnotežji, medtem ko je bila leto prej v kategoriji držav, ki se soočajo s čezmernimi neravnotežji. V drugih primerih se ekonomska neravnotežja še vedno popravljajo, vendar ne dovolj, da bi bil upravičen izstop iz postopka v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji. V Dodatku 3 so povzete ugotovitve iz poglobljenih pregledov po državah članicah.

Za Grčijo, ki je bila po izstopu iz programa za makroekonomsko prilagoditev vključena v evropski semester, je bilo ugotovljeno, da se sooča s čezmernimi neravnotežji. Grčija se še vedno sooča z velikimi izzivi, povezanimi z visokim javnim dolgom, negativnim neto stanjem mednarodnih naložb, visokim deležem nedonosnih posojil, še vedno visoko stopnjo brezposelnosti in nizkim potencialom rasti. Globoke institucionalne in strukturne reforme, uvedene v zadnjih letih za posodobitev gospodarstva in države, so začele prinašati rezultate, kar se kaže v uspešnem zaključku programa evropskega mehanizma za stabilnost, oživitvi rasti in zmanjšanju brezposelnosti. Te reforme zahtevajo vztrajno izvajanje, da bodo dosegle polni učinek. Za Grčijo se od izstopa iz programa izvaja okrepljeni nadzor, ki je podlaga za oceno izvajanja zavez, ki jih je država predložila, da bi zagotovila kontinuiteto in dokončanje reform, sprejetih na podlagi programa za makroekonomsko prilagoditev v okviru evropskega mehanizma za stabilnost.

Za Romunijo, za katero je bilo leta 2018 ugotovljeno, da nima neravnotežij, je bilo ugotovljeno, da se sooča z neravnotežji. Tveganja, ki so povezana z izgubami konkurenčnosti in naraščajočim primanjkljajem na tekočem računu ter so izpostavljena v poročilu o mehanizmu opozarjanja, so bila potrjena v poglobljenem pregledu. Poleg tega se zdi, da nedavne zakonodajne pobude povzročajo tveganja za finančni sektor. To se dogaja v razmerah slabega izvajanja reform, nepredvidljivega okolja za oblikovanje politik in ekspanzivne fiskalne politike. Če ti vzorci ne bodo obravnavani, bodo vplivali na obete glede javnega in tujega dolga ter ogrozili naložbe in možnosti za rast.

Za Hrvaško, ki je imela leta 2018 čezmerna neravnotežja, je bilo ugotovljeno, da se sooča z neravnotežji. Gospodarski razvoj je prispeval k postopnemu odpravljanju obstoječih neravnotežij, zlasti tistih, ki so povezana z visokimi ravnmi javnega, zasebnega in zunanega dolga, ter na ta način privedel do zmanjšanja tveganj. Ukrepi in zaveze politike v podporo trajnostnemu odpravljanju neravnotežij so se pred kratkim pospešili, pri čemer bo ključno njihovo popolno, hitro in učinkovito izvajanje.

V drugih državah je bil gospodarski razvoj na splošno ugoden za odpravo neravnotežij, vendar ostajajo izzivi glede gospodarskih in političnih obetov:

- Za Bolgarijo, Francijo, Nemčijo, Irsko, Nizozemsko, Portugalsko, Španijo in Švedsko je bilo tako kot leta 2018 ugotovljeno, da se soočajo z **neravnotežji**. **Bolgarija** je sprejela nadaljnje ukrepe za zagotovitev stabilnosti bančnega sektorja, vendar je treba nekatere ukrepe še dokončati ali izvesti. **Francija** je okrepila reformne zaveze, vendar je odprava neravnotežij, povezanih z visokim javnim dolgom in šibko konkurenčnostjo, močno odvisna od napredka politike. Na **Nizozemskem** so bila prizadevanja politike okrepljena, vendar še vedno ostajajo neravnotežja, povezana z visokim zasebnim dolgom in velikim presežkom na tekočem računu. V **Nemčiji** je presežek na tekočem računu še vedno visok in se le počasi zmanjšuje, vendar so potrebna dodatna prizadevanja za odpravo naložbenih vrzeli, zlasti v zvezi z javnimi naložbami v infrastrukturo in izobraževanje. Na **Irskem** sta močna rast in napredek politike še naprej podpirala zmanjševanje neravnotežij na strani stanj, vendar so v razmerah povečanega tveganja v mednarodnem okolju še vedno prisotne slabosti. Preostala neravnotežja, povezana z notranjim in zunanjim dolgom, se zmanjšujejo na **Portugalskem** in v **Španiji**, k čemur so pripomogli izboljšani gospodarski pogoji, čeprav so vrzeli v politikah in prilagajanju še vedno prisotne. Na **Švedskem** so neravnotežja še vedno prisotna kljub nedavni prilagoditvi cen stanovanj in stanovanjskih politik.

- Za Ciper in Italijo je bilo tako kot leta 2018 ugotovljeno, da se soočata s **čezmernimi neravnotežji**. Na **Cipru** so kljub izboljšanim gospodarskim razmeram in nedavnemu povečanju prizadevanj politike še vedno prisotne velike slabosti, povezane z upadajočo, vendar še vedno visoko stopnjo nedonosnih posojil ter zunanjim, zasebnim in javnim dolgom. V **Italiji** je napredek na nekaterih področjih politike v preteklih letih zasenčilo poslabšanje obetov, ki v veliki meri izhaja iz načrtovanega poslabšanja proračuna in na splošno zastalega programa reform. Nedavni ukrepi politike zavirajo elemente predhodnih reform in bodo negativno vplivali na vzdržnost javnih financ, produktivnost in potencialno rast BDP. Negotovost, povezana z naravnostjo vlade, je leta 2018 prispevala k povečanim tržnim pritiskom in večjim donosom pri državnem dolgu. Povečanje ali zmanjšanje makroekonomskih neravnotežij bo močno odvisno od politik za izboljšanje kakovosti italijanskih javnih financ, povečanje učinkovitosti njene javne uprave in pravosodnega sistema, izboljšanje njenega poslovnega okolja ter krepitev njenega trga dela in finančnega sistema. Komisija bo zato v okviru prihodnjega pomladanskega svežnja evropskega semestra pozorno spremljala razvoj dogodkov v Italiji ter ocenila ukrepe politike in zaveze za odpravo neravnotežij, zlasti raven ambicioznosti nacionalnega programa reform.

Komisija bo v okviru posebnega spremljanja še naprej pregledovala razvoj dogodkov in ukrepe politik, ki so jih sprejele države članice z neravnotežji ali čezmernimi neravnotežji. Svet sodeluje pri teh pregledih in je podprl ugotovitve iz poročil o posebnem spremljanju⁶.

Preglednica 1: Rezultati poglobljenih pregledov iz leta 2019 in razmere leta 2018

	Razmere leta 2018	Rezultati poglobljenih pregledov iz leta 2019
Neravnotežja	BG, DE, ES, FR, IE, NL, PT, SE	BG, DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE
Čezmerna neravnotežja	CY, HR, IT	CY, EL ⁷ , IT

⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5603-2019-INIT/sl/pdf>.

⁷ Kot za vse druge države, ki so v preteklosti izstopile iz programa finančne pomoči, so bila tudi za Grčijo ugotovljena čezmerna neravnotežja.

4. POLITIKE DRŽAV ČLANIC

V razmerah upočasnitve rasti bodo učinkovite reforme in dobro usmerjene prednostne naložbe državam članicam pomagale, da bodo odpornejše na prihodnje makroekonomske pretese. Z boljšim delovanjem finančnih in proizvodnih trgov in trgov dela ter institucij ter z učinkovitejšimi državnimi upravami se lahko gospodarstva lažje prilagajajo in pri tem čim bolj znižajo gospodarske in socialne stroške. Dobro usmerjene naložbe ne glede na to, ali omogočajo potrebno infrastrukturo, zagotavljajo boljše usposobljeno delovno silo ali podpirajo inovativne podjetniške ideje, dolgoročno krepijo potencialno rast, kar prispeva h konkurenčnosti in odpornosti gospodarstva. Prilagajanje trenutnim strukturnim spremembam bi pripomoglo h konvergenci gospodarstev z zmanjševanjem razlik v produktivnosti in izboljšalo socialne rezultate.

4.1 Zagotavljanje odgovornih fiskalnih politik in finančne stabilnosti

Odgovorne fiskalne politike, kakovost javnih financ in rasti prijazni davčni sistemi

Države članice z visokimi deleži dolga ne morejo vzpostaviti fiskalnih blažilnikov. Močna gospodarska rast in zgodovinsko nizke obrestne mere še naprej podpirajo zmanjšanje deleža javnega dolga. Leta 2018 so ugodni ciklični pogoji in zmanjšanje odhodkov za obresti prispevali k nadaljnjemu zmanjšanju splošnega proračunskega primanjkljaja v EU, ki zdaj znaša manj kot 1 % BDP. Ta trend zmanjševanja naj bi se končal leta 2019, ko naj bi se skupni primanjkljaj prvič po letu 2009 nekoliko povečal. Javni dolg v nekaterih državah članicah ostaja blizu najvišjih preteklih vrednosti. Načrtovana fiskalna prilagoditev je v nekaterih močno zadolženih državah članicah razmeroma omejena ali celo negativna. Ponovna vzpostavitev fiskalnih blažilnikov je zlasti pomembna v državah članicah s še vedno visokimi ravnmi javnega dolga, da bi se zmanjšala njihova dovzetnost za pretese in omogočilo popolno delovanje samodejnih stabilizatorjev ob naslednjem upadu gospodarske rasti. Skladnost s Paktom za stabilnost in rast ter določena fiskalna ekspanzija v državah članicah s fiskalnim manevrskim prostorom bi prispevali k uravnoteženi kombinaciji politik glede na stalno podporo gospodarstvu s strani monetarne politike. Poleg tega bi se zmanjšala tveganja finančne nestabilnosti.

Veliko je tudi možnosti za izboljšanje kakovosti javnih financ, ključno orodje pri tem pa so pregledi porabe. Številne države članice izvajajo preglede javne porabe, ki so namenjeni povečanju njene učinkovitosti, doseganju prihrankov in ustvarjanju možnosti za odhodke, ki povečujejo rast. Obsežna pregleda porabe sta načrtovana v Italiji in Franciji. V številnih drugih državah članicah so predvideni bolj ciljno usmerjeni pregledi, ki zajemajo specifična področja porabe, kot so zdravstvo, izobraževanje, podjetja v državni lasti, nepremičnine, javne naložbe, promet in okolje. Leta 2019 bi se morala povečati učinkovitost na Portugalskem zaradi večje uporabe centraliziranega javnega naročanja in učinkovitejše uporabe javnih sredstev ter v Latviji zaradi stroškovno učinkovitejšega upravljanja podjetij v državni lasti v sektorju nepremičnin in konsolidacije infrastrukture informacijske tehnologije. V prihodnosti bi pregledom porabe koristila pogostejša in strožja vmesna ocenjevanja ter tesnejša povezanost s proračunskim postopkom.

Države članice še naprej izboljšujejo svoje nacionalne fiskalne okvire, ki so ključni dejavnik oblikovanja fiskalne politike. Fiskalni okviri so bili v zadnjih nekaj letih močno reformirani, pri čemer so pozitivni učinki na javno porabo in obdavčitev že vidni. Reforme v tej smeri so se v zadnjem času nadaljevale v več državah članicah. V Nemčiji je dobila projektna skupina za gospodarsko napoved mandat za potrjevanje makroekonomskih napovedi. Madžarska in Litva sta dodatno izboljšali srednjeročno perspektivo svojega okvira. Celo države članice, katerih fiskalni okviri so običajno primer dobre prakse, jih še naprej

izboljšujejo. Švedska je uvedla novo okvirno referenčno vrednost za dolg, medtem ko je Nizozemska v svojem okviru izboljšala funkcijo samodejne stabilizacije. Irska izvaja svoje načrte za vzpostavitev sklada za hude čase. Kljub temu pa še vedno obstajajo področja, na katerih je potrebnih več prizadevanj. To velja zlasti za ureditev usklajevanja med različnimi ravnmi upravljanja v državah članicah z zapletenimi federalnimi strukturami.

Zaradi staranja prebivalstva se številne države članice soočajo z izzivom zagotavljanja vzdržnosti javnih financ. V zadnjem desetletju je bil dosežen znaten napredek pri obravnavanju načrtovanega zvišanja stroškov pokojnin. Vendar se zaradi vse daljše življenjske dobe in upokojevanja generacije „baby boom“ v 21 državah članicah, ki se soočajo s srednje visokimi ali visokimi tveganji za fiskalno vzdržnost, še vedno pričakujejo znatna povečanja odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva. To lahko vpliva na prihodnjo ustreznost pokojnin. Leta 2018 je Hrvaška sprejela pokojninsko reformo za izboljšanje ustreznosti pokojnin, ki naj ne bi ogrozila dolgoročne vzdržnosti, Francija pa je predložila celovite načrte reform. Primeri delnega nazadovanja prinašajo tveganje, da bo izničen del napredka, ki je bil v zadnjem desetletju dosežen v Italiji in Romuniji. Ukrepi, ki povečujejo odhodke za pokojnine, so bili uvedeni ali so načrtovani tudi v Nemčiji, Španiji in na Portugalskem. Napredek pri zagotavljanju dolgoročne fiskalne vzdržnosti se zdi počasen na področju zdravstva in dolgotrajne oskrbe. Trenutna prizadevanja za reforme v nekaterih državah članicah se zdijo delna in bi morala bolje združevati cilje fiskalne vzdržnosti z dostopnostjo in učinkovitostjo oskrbe.

Reforme zdravstvenih sistemov so usmerjene v večjo učinkovitost, dostopnost in odpornost. Številne države članice si prizadevajo, da bi preusmerile zdravstvene sisteme v preventivno oskrbo, hkrati pa okrepile osnovno oskrbo in boljše usklajevanje v ustanovah za oskrbo. Ciper uvaja nov sistem zdravstvenih prispevkov, ki bo omogočil splošno zdravstveno zavarovanje in omejil visoka neposredna plačila. Poljska je začela pilotne projekte za okrepitev primarne in ambulantne oskrbe ter izboljšanje usklajevanja.

Davčni sistemi lahko pomagajo podpirati vključujočo rast. Rasti prijazni davčni sistemi lahko podpirajo zasebne naložbe, izboljšajo poslovno okolje, spodbujajo zaposlovanje in udeležbo na trgu dela, zmanjšajo neenakosti in prispevajo k okoljsko trajnostnemu gospodarstvu. Zato več držav članic nadaljuje reformo svojega davčnega sistema in zlasti zmanjšuje obdavčitev dela. Latvija in Litva uvajata progresivno dohodninsko stopnjo. Nizozemska preusmerja davčno obremenitev z dela na potrošnjo z zmanjšanjem dohodnine in zvišanjem stopenj davka na dodano vrednost. Nemčija in Irska še naprej zmanjšujeta obdavčitev dela za osebe z nizkimi in srednjimi dohodki. Danska, Grčija in Slovenija zagotavljajo visok delež prihodkov od okoljskih davkov, kar spodbuja učinkovitejšo rabo virov ter spodbuja naložbe in zaposlovanje.

Boj proti agresivnemu davčnemu načrtovanju je prednostna naloga za zagotovitev pravičnega delovanja enotnega trga. Komisija je predstavila zakonodajne predloge, s katerimi bi postal davčni sistem preglednejši, učinkovitejši, skladnejši in manj dovzeten za prakse agresivnega davčnega načrtovanja. Agresivno davčno načrtovanje lahko vpliva na proračune drugih držav članic, izkrivlja konkurenčne pogoje med podjetji in neupravičeno preusmerja vire stran od vladnih ciljev za porabo. Države članice, katerih davčna osnova se znižuje, morajo povečati prihodke od drugih davkov ali imeti na voljo manj prihodkov za reforme, ki spodbujajo rast, in za prerazdelitve zaradi odpravljanja neenakosti. Prenos zakonodaje EU in mednarodno dogovorjenih pobud bo pripomogel k omejevanju praks agresivnega davčnega načrtovanja⁸. Agresivno davčno načrtovanje se lahko nadalje

⁸Države članice morajo na primer do konca leta 2018 v nacionalno zakonodajo prenesti določbe direktive o preprečevanju izogibanja davkom (Direktiva (EU) 2016/1164).

obravnavo s krepitvijo nacionalne davčne zakonodaje, povečanjem preglednosti in upravnim sodelovanjem.

Bančni sektor, nizka donosnost in nedonosna posojila

Na splošno sta ste kapitalski in likvidnostni položaj bank leta 2018 še naprej izboljševala, in sicer na podlagi gospodarskega okolja ter zakonodajnih in nadzornih ukrepov. Hkrati se je zmanjšal finančni vzvod bank, sposobnost pokrivanja izgub pa se je povečala. Nedonosna posojila v bilancah stanja bank so se še naprej zmanjševala. Najnovejši podatki kažejo, da se je delež bruto vrednosti nedonosnih posojil v vseh bankah v EU dodatno zmanjšal na 3,3 % (tretje četrletje leta 2018), kar je več kot za eno odstotno točko manj kot v enakem obdobju leto pred tem. V 14 državah članicah je delež nedonosnih posojil nižji od 3 %. Do občutnega zmanjšanja je prišlo zlasti na Cipru, Irskem, v Italiji, Španiji, na Portugalskem, Madžarskem, v Sloveniji, Romuniji, Avstriji in Nemčiji, kjer se je prodaja nedonosnih posojil od leta 2017 znatno pospešila zaradi stalnega nadzornega pritiska in/ali nadaljnje razvoja sekundarnih trgov nedonosnih posojil.

Poleg tega so se nadaljevali zakonodajni postopki za več ukrepov za zmanjšanje tveganja na ravni EU in nacionalni ravni, kar je privedlo do konkretnega napredka. Dogovor v zvezi s svežnjem za zmanjšanje tveganja, ki sta ga Svet in Parlament dosegla decembra 2018, naj bi nadalje okrepil kapital bank in likvidnost, zlasti v morebitnih scenarijih reševanja, ter prispeval k zmanjšanju in delitvi tveganja v bančnem sektorju EU. To vključuje zagotavljanje celovitega izvajanja pravil EU za boj proti pranju denarja ter zagotavljanje ustreznega preprečevanja in upravljanja tveganj s strani bank.

Obremenitveni test, ki ga je leta 2018 izvedel Evropski bančni organ, je potrdil, da banke v EU postajajo odpornejše. Vendar način, kako vlagatelji dojemajo rezultate testa, morda ne bo privedel do bistvenih sprememb glede tega, kako trg obravnava kapitalsko odpornost bank v EU, katerih cene delnic bodo leta 2019 morda še naprej bolj pod vplivom makroekonomskih temeljev. Donosnost bank je še vedno šibka ter pod vplivom visokega deleža nedonosnih posojil, neustreznih poslovnih modelov (v več primerih), prevelikega števila bank in nestanovitnosti finančnih trgov (ki se je ponovno pojavila od prve polovice leta 2018).

Ob napovedanih potrebah po prestrukturiranju nekaterih velikih evropskih skupin se bo čezmejno bančništvo v EU morda spet pospešilo. Nekatero vodilne bančne skupine v ključnih državah članicah spreminjajo svoje strategije za zmanjšanje tveganj v zvezi z donosnostjo. To bi lahko bankam omogočilo, da ublažijo nekatera tveganja v zvezi z donosnostjo.

4.2 Trg dela, izobraževanje in socialne politike

Razmere v zvezi z zaposlenostjo se še naprej izboljšujejo. Število zaposlenih je v četrtem četrtletju leta 2018 doseglo rekordnih 240 milijonov ljudi. Pri 6,6 % se stopnja brezposelnosti ni samo znižala na raven pred krizo, temveč je tudi na zgodovinsko najnižji ravni, odkar so se leta 2000 začeli zbirati ustrezni podatki. Po letih gospodarske rasti in ustvarjanja delovnih mest se socialne razmere še naprej izboljšujejo. Samo leta 2017 je več kot pet milijonov ljudi izšlo iz revščine in socialne izključenosti.

Vendar razmere kažejo na znatne razlike med državami članicami. V nekaterih državah članicah stopnje brezposelnosti še niso popolnoma okrevale in so še vedno nad 10 %. V teh državah je položaj mladih še naprej izziv, pri čemer visok delež mladih, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposabljaajo, vzbuja zaskrbljenost za njihovo sedanjost in prihodnjo zaposljivost. V drugih državah pa vedno bolj primanjkuje delovne sile, kar ustvarja ozko grlo za nadaljnjo rast. Na splošno kljub višjim stopnjam zaposlenosti žensk še vedno obstajajo razlike v stopnjah zaposlenosti po spolu, kar povzroča razlike v plačah. Težave pri iskanju zaposlitve imajo zlasti nizko usposobljene osebe in osebe z migrantskim ozadjem, prikrajšani pa so tudi invalidi. Poleg tega v številnih državah članicah obstajajo velike regionalne razlike v rezultatih na trgu dela.

Demografske spremembe in tehnološki razvoj preoblikujejo evropske trge dela. Ker se prebivalstvo stara in število mladih upada, je za države članice ključno, da povečajo število ljudi, ki so aktivni na trgu dela, zagotovijo velik potencial rasti in zagotovijo, da so sistemi socialne varnosti ustrezno in trajnostno financirani. Nekatere države članice izvajajo ukrepe na tem področju. Na Hrvaškem je na primer januarja 2019 začela veljati pokojninska reforma, katere cilj je spodbujati daljše delovno življenje in odpraviti strukturne nedoslednosti v sistemu. Glede na spremembe, ki jih digitalizacija in širjenje platform prinašata za prihodnost dela, je ključnega pomena, da države članice posodobijo trge dela in sisteme socialne zaščite, med drugim tudi tako, da zagotavljajo ustrezno kritje socialne zaščite za nestandardne delavce in samozaposlene v skladu z razvojem na tem področju.

Spodbujanje ustreznih znanj in spretnosti je ključnega pomena. Enak dostop do visokokakovostnega izobraževanja je bistvenega pomena, da vsi odrasli v celoti sodelujejo v družbah in čim bolj izkoristijo delovno življenje. Ustrezna znanja in spretnosti lahko povečajo produktivnost in potencial rasti, kar je ključno za rast plač ter izboljšanje socialnih in življenjskih razmer. Zaradi vse večjega pomanjkanja znanj in spretnosti ter neskladij med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih je treba okrepiti in posodobiti sisteme izobraževanja in usposabljanja. Hkrati so politike preusposabljanja in izpopolnjevanja pomembne za povečanje odpornosti in prilagodljivosti delovne sile ter za zagotovitev, da imajo nizko usposobljene osebe in osebe z migrantskim ozadjem čim boljše možnosti za zaposlitev. Francija izvaja reforme, da bi sistem izobraževanja in usposabljanja bolje uskladila s potrebami na trgu dela. Latvija sprejema ukrepe za izboljšanje kakovosti, privlačnosti in ustreznosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja za trg dela. Na Portugalskem je bil s prerazporeditvijo sredstev iz Evropskega socialnega sklada nedavno okrepljen program Qualificas, katerega cilj je obravnavati izziv nizko usposobljene delovne sile. Številne države članice (Nemčija, Avstrija, Švedska, Finska, Belgija) so sprejele ukrepe za potrjevanje, priznavanje in izboljšanje obstoječih znanj in spretnosti migrantov, da bi olajšale njihovo vključitev na trg dela.

Segmentacija trga dela je še vedno izziv. Čeprav se delež zaposlenih za določen čas v zadnjih letih v povprečju ni bistveno povečal, so stopnje v nekaterih državah članicah vztrajno nad 15 %. V državah, kot so Španija, Slovenija, Poljska, Portugalska, Italija in Hrvaška, je več kot 60 % oseb, zaposlenih za določen čas, mladih. Več kot polovica zaposlenih s pogodbo

za določen čas ne more najti stalne zaposlitve in medtem ko se je skupno število opravljenih delovnih ur šele nedavno vrnilo na ravni pred krizo, delež neprostovoljno zaposlenih za krajši delovni čas v nekaterih državah članicah še vedno presega 50 %. Več držav članic sprejema ukrepe za spodbujanje zaposlovanja za nedoločen čas z reformo izvrševanja delovnega prava, med drugim tudi z večjim številom uslužbencev v inšpektoratih za delo, ki bi se borili proti zlorabi začasnega dela, in spodbujanjem boljše zasnove subvencij za zaposlovanje. V Španiji je bila leta 2018 dodatno okrepljena zmogljivost inšpektoratov za delo za boj proti zlorabam pogodb za določen čas in delu na črno. Ciper je z ustanovitvijo enotne inšpekcijske službe sprejel pomembne ukrepe v podporo rednemu zaposlovanju. Nov irski zakon med drugim zahteva, da delodajalci zagotavljajo boljše informacije o naravi zaposlitve.

Rast plač je zmerna, vendar hitrejša kot v prejšnjih letih. Nominalna sredstva za zaposlene na zaposlenega so se leta 2018 povečala za 2,7 %. Rast plač se je po večletnem zaostajanju uskladila z razvojem produktivnosti.

Revščina in dohodkovna neenakost sta se leta 2017 zmanjšali, vendar revščina zaposlenih ostaja razlog za zaskrbljenost. Delež ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, se je leta 2017 zmanjšal na 22,4 % in je zdaj pod ravnmi pred krizo, vendar je za nekatere skupine še vedno značilno višje tveganje revščine. Poleg tega je revščina zaposlenih še naprej razlog za zaskrbljenost ter je še zlasti visoka za samozaposlene, delavce za določen čas in s skrajšanim delovnim časom ter delavce, ki niso rojeni v EU. Sistem davkov in socialnih prejemkov ima pomembno prerazporeditveno vlogo. Pomembno je, da so ukrepi za podporo zaradi revščine osredotočeni na tiste, ki najbolj potrebujejo pomoč, na primer s povečanjem natančnosti instrumentov za oceno materialnega položaja. Luksemburg je prejšnjo shemo zajamčenega minimalnega dohodka nadomestil z novo dohodkovno shemo socialnega vključevanja, da bi spodbujal socialno vključenost in aktivacijo ter odpravil revščino otrok in enostarševskih družin. Italija je sprejela novo shemo minimalnega dohodka (*Reddito di Cittadinanza*), ki bo nadomestila prejšnjo, da bi razvila model aktivne vključenosti. Uspeh sheme je v veliki meri odvisen od učinkovitosti njenega upravljanja.

Dobro delujoč socialni dialog je ključnega pomena za izboljšanje zasnove in izvajanja reform ter povečanje prevzemanja odgovornosti. V preteklem letu so socialni partnerji v številnih državah članicah poročali o pozitivnem razvoju glede smiselnega in pravočasnega sodelovanja vlade pri gospodarskih in socialnih reformah. Portugalska je na primer na podlagi tristranskega dogovora predložila sklop ukrepov za odpravo segmentacije trga dela, ki ga je treba zdaj uzakoniti. Pozitiven razvoj v nekaterih državah članicah je v nasprotju z nazadovanjem drugih. V številnih državah članicah obstajajo možnosti za izboljšanje zmogljivosti in pravočasnega sodelovanja socialnih partnerjev v ključnih fazah oblikovanja reformnih ukrepov, med drugim tudi ob pomembnih mejnikih evropskega semestra.

4.3 Konkurenčnost in produktivnost

Odprava vrzeli v produktivnosti

Glede na demografske trende je rast produktivnosti ključna, da se v prihodnosti zagotovi trajnostna rast v vseh državah članicah. Rast produktivnosti v EU je počasna. Razlogi so različni in vključujejo med drugim nizke naložbe v raziskave, tehnologijo in inovacije ter strukturni prehod s predelovalnih dejavnosti na storitve. Obravnavanje počasne produktivnosti dela je bistveno za reševanje kratko- in dolgoročnih gospodarskih izzivov EU. Rast produktivnosti dela bo v prihodnjih letih verjetno ostala na nizki ravni, in sicer približno pri 1 % ali manj, pri čemer so na tem področju med državami članicami vidne razlike. Zlasti zrela gospodarstva, katerih stopnje produktivnosti so že visoke, težko povečajo svoj potencial rasti. Naložbe, ki povečujejo okoljsko trajnost, lahko povečajo produktivnost celotnega

gospodarstva z učinkovitejšo rabo virov in nižjimi vhodnimi stroški, hkrati pa lahko zmanjšajo zunanje stroške in učinke.

Produktivnost v storitvenem sektorju (ki predstavlja največji del gospodarske aktivnosti) ostaja razmeroma nizka kljub na splošno izboljšani gospodarski uspešnosti. Medtem ko je bila upočasnitev produktivnosti značilna tudi za druga napredna gospodarstva, je vrzel v produktivnosti pri storitvah še vedno velika in se še povečuje, zlasti v primerjavi z ZDA. Tako so podjetja v EU v slabšem položaju v smislu trgovine na splošno in vključevanja v svetovne vrednostne verige. Da bi se analizirali dejavniki, ki spodbujajo produktivnost, in podprl ustrezen odziv politike, je Svet državam članicam euroobmočja priporočil, naj vzpostavijo nacionalne odbore za produktivnost⁹.

Višja produktivnost dela bo omogočila višje plače in potencialno proizvodnjo, vendar to samo po sebi ne zadostuje za doseg te ciljev. Čeprav obstajajo dokazi, da višja produktivnost srednje- in dolgoročno prispeva k višjim plačam, obstajajo tudi primeri, v katerih plače ne odražajo sprememb produktivnosti skozi čas. Zato države članice sprejemajo dodatne ukrepe, s katerimi bi se višja produktivnost dela odražala tudi v višjih plačah.

Kakovostne naložbe in učinkovitejša poraba sredstev EU

Dobro usmerjene naložbe so še vedno bistvene za obravnavanje izziva rasti produktivnosti v EU. So eden od treh ključnih elementov „tvornega trikotnika“, ki ga je predlagala Komisija. Zato je obravnavanje potreb po naložbah dolgoročno prednostna naloga evropskega semestra. V trenutni fazi poslovnega cikla bi se bilo treba osredotočiti na javne in zasebne naložbe, ki povečujejo produktivnost in potencial rasti, hkrati pa bo pomembno tudi zaščititi naložbe v primeru uresničitve gospodarskih tveganj. Poleg tega lahko dolgoročne naložbe, med drugim tudi v znanja, spretnosti in izobraževanje, pomagajo zagotoviti trajnostno rast in odpornost gospodarstva EU ter izpolniti nujne socialne potrebe.

V večini držav članic so potrebne naložbe v raziskave, razvoj in inovacije, da bi se povečala njihova rast produktivnosti in konkurenčnost. V številnih državah članicah in regijah obstaja veliko možnosti za okrepitev povezav med podjetji, akademskimi krogi, raziskovalnimi ustanovami in akterji iz javnega sektorja s sodelovanjem v vrednostnih verigah, med drugim tudi s pametno specializacijo. To velja na primer za Belgijo, Bolgarijo, Francijo, Ciper, Poljsko, Latvijo in Estonijo. Poleg tega so nadaljnje naložbe v digitalizacijo podjetij in digitalne javne storitve potrebne v Belgiji, na Cipru, v Avstriji, Sloveniji, Španiji, na Slovaškem, Poljskem, v Estoniji, Nemčiji in Bolgariji. Države članice z višjimi stopnjami produktivnosti, kot sta Nemčija in Nizozemska, in druge, v katerih je pred krizo in med okrevanjem prišlo do velikih strukturnih sprememb ob visokih stopnjah naložb, kot so Madžarska, Poljska in Češka, lahko dodatno napredujejo z vlaganjem v neopredmetena sredstva in inovacije. V državah članicah, ki so v zaostanku, lahko naložbe v stroje in opremo prispevajo k povečanju kapitala in produktivnosti dela. V Estoniji, Luksemburgu, na Slovaškem, Portugalskem, v Bolgariji, na Nizozemskem, v Italiji, na Cipru in v Franciji so potrebne naložbe v zvezi z učinkovito rabo virov in preprečevanjem podnebnih tveganj, da bi se te države odzvale na izzive v zvezi s krožnim gospodarstvom in prilagajanjem podnebnim spremembam.

Z boljšo uskladitvijo sredstev EU z analizo in priporočili v okviru evropskega semestra bi se morali izboljšati rezultati in povečati učinki financiranja kohezijske politike. Uskladitev sredstev EU z evropskim semestrom je ključni element predlogov o večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027. Za nekatere države članice sredstva EU celo

⁹Priporočilo Sveta z dne 20. septembra 2016 o vzpostavitvi nacionalnih odborov za produktivnost (UL C 349, 24.9.2016, str. 1).

predstavljajo pomemben del javnih naložb. Kot je navedeno v predlogih Komisije o večletnem finančnem okviru, bi Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad plus in Kohezijski sklad v naslednjem programskem obdobju skupaj z nacionalnim sofinanciranjem zagotovili približno 600 milijard EUR (kar ustreza 0,5 % BDP EU), v glavnih državah članicah prejemnicah pa še veliko več. Poleg tega predlogi Komisije o večletnem finančnem okviru omogočajo združevanje teh sredstev z drugimi viri financiranja EU, kot je prihodnji program InvestEU v vrednosti 650 milijard EUR, ki je naslednik Junckerjevega naložbenega načrta. To lahko pritegne druge javne in zasebne vlagatelje ter še bolj poveča učinek naložb na strateških področjih gospodarstva EU.

Na podlagi analize v poročilih o državah je v novi prilogi opredeljeno, kako bi lahko ta sredstva EU bolje pomagala obravnavati posebne potrebe v državah članicah. Poleg večjega poudarka na prednostnih naložbah letošnja poročila o državah vključujejo tudi bolj razčlenjeno analizo regionalnih razlik in ozkih grl za naložbe. Posebna priloga prispeva k dialogu s posameznimi državami članicami o opredelitvi prednostnih nalog za financiranje v okviru prihodnjih programov, s katerimi se izvršujejo ta sredstva. V poročilih o državah so predstavljena stališča Komisije na podlagi analize v okviru semestra. To je izhodišče za pogajanja z državami članicami o programih in omogoča prožnost v razpravah z njimi. Opredelitev potreb po naložbah temelji na skupnem razumevanju, da bi morale naložbe čim bolj vplivati na ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo.

Zasebne naložbe, ki izvirajo z dobro delujočih in povezanih kapitalskih trgov, je treba bolje izkoristiti. Medtem ko EU zaključuje izvajanje svojega akcijskega načrta o oblikovanju unije kapitalskih trgov, bi bilo treba še naprej razvijati raznovrstnost kapitalskih trgov, tj. od globalnih vozlišč do regionalno povezanih mrež in lokalnih pobud, da bi se lahko financirala podjetja ter spodbujala razogljičenje in prehod na bolj trajnostno gospodarstvo. Na nacionalni ravni na primer Estonija, Latvija in Litva vzpostavljajo trg za krite obveznice in listinjenje za celotno baltsko regijo. To bo prispevalo k dobro delujočim in globljim kapitalskim trgov v regiji ter bo zagotovilo tudi dolgoročne možnosti financiranja za banke, da bodo lahko sprostile svoje bilance stanja in okrepile posojanje.

Institucionalna kakovost kot ključni dejavnik za reformo

Izpolnitev potreb po naložbah zahteva ugodno naložbeno okolje. Oblikovalci politik morajo posebno pozornost nameniti ustvarjanju naložbam prijaznega okolja, izogibanju nepotrebnim tržnim in regulativnim oviram ter izboljšanju delovanja javnih institucij in uprav. Vidiki, povezani z učinkovitostjo javne uprave, stopnjo digitalizacije javnih storitev, kakovostjo in stabilnostjo regulativnega okolja, bojem proti korupciji in spoštovanjem pravne države, vključno z neodvisnostjo pravosodnih sistemov in bojem proti korupciji, lahko pomembno vplivajo na odločitve o naložbah. Leta 2019 je v smislu ravni zaznavanja korupcije približno polovica od 25 najuspešnejših držav na svetu držav članic EU, vendar še vedno obstajajo velike razlike¹⁰, zaradi česar je treba okrepiti prizadevanja za preprečevanje korupcije, zaščito prijaviteljev nepravilnosti, da bi se izboljšalo odkrivanje, ter odpravo ovir za učinkovit pregon in sankcije. Za obravnavo teh izzivov so Italija, Slovaška in Latvija spremenile svoje programe za zaščito prijaviteljev nepravilnosti, medtem ko Litva, Španija, Ciper in Grčija načrtujejo reforme na tem področju.

Kot je navedeno v poročilih o državah za leto 2019, se vse države članice srečujejo z ovirami za naložbe na različnih področjih politike (glej Dodatek 4). Na splošno so ovire za naložbe najpogosteje povezane s pomanjkljivostmi v javni upravi in poslovnem okolju.

¹⁰Za vse države članice trenutno poteka ocena prizadevanj za boj proti korupciji. Komisija je tako kot lani analizirala ključne izzive zadevnih držav članic iz poročil o državah.

Primeri vključujejo veliko regulativno in upravno breme, pomanjkanje predvidljivosti v regulativnih okvirih, učinkovitost pravosodnih sistemov in neučinkovito javno upravo. Številne ovire so povezane tudi z zapletenimi in dolgotrajnimi postopki odobritve ter pomanjkanjem znanj in spretnosti zaradi pomanjkljivosti v sistemih izobraževanja in usposabljanja. Zaradi ovir pri ustanavljanju podjetij v maloprodajnem sektorju je v slednjem prišlo do zamud pri čezmejnih naložbah. V več poročilih o državah je bilo pomanjkanje znanj in spretnosti navedeno kot ovira, ki preprečuje in zavira naložbe v sektorjih, ki jih poganjajo digitalizacija in nove tehnologije (npr. telekomunikacije, povezljivost ali krožno gospodarstvo), ter tudi v bolj tradicionalnih sektorjih, ki se soočajo z vedno večjim povpraševanjem (npr. gradbeništvo).

Reforme za izboljšanje kakovosti upravljanja, institucij, učinkovitosti pravosodnih sistemov in javne uprave so podlaga za delovanje naprednih demokratičnih družb in imajo velik gospodarski pomen. Take reforme lahko prispevajo k izboljšanju okolja, v katerem delujejo podjetja in deležniki, ter spodbujajo poslovno dejavnost, zmanjšujejo korupcijo in krepijo spoštovanje pravne države. Med najpogostejše navedenimi ovirami za naložbe v EU so neučinkovitost javne uprave, neugodni pogoji za poslovanje ter veliko upravno in regulativno breme za posamezne sektorje. V nekaterih državah članicah naložbe zavirajo tudi pomanjkanje preglednosti v javnem sektorju, zapleteni davčni sistemi, izkrivljeni proizvodni trgi ali trgi dela ter pomanjkljivosti v okvirih za raziskave in inovacije ter v institucijah. Poljska je v odgovor na takšne težave sprejela „ustavo za podjetja“, ki je celovit sklop petih zakonov za izboljšanje poslovnega okolja. Francija izvaja obsežen program reform za izboljšanje poslovnega okolja in konkurenčnosti francoskih podjetij. Več držav članic, kot sta Finska in Estonija, si prizadeva zmanjšati upravno breme. Bolgarija, Slovaška, Češka, Slovenija in Romunija trenutno reformirajo svoje sisteme javnih naročil. Nemška zvezna vlada je leta 2018 naznanila, da bo ustanovila agencijo za spodbujanje prelomnih inovacij.

Sporazum o izstopu med EU in Združenim kraljestvom

Ta sveženj ne špekulira o gospodarskih tveganjih, povezanih z različnimi scenariji brexita.

Glede na trenutni postopek ratifikacije Sporazuma o izstopu s strani EU in Združenega kraljestva projekcije za leti 2019 in 2020 temeljijo na izključno tehnični predpostavki nespremenjenega stanja trgovinskih odnosov med EU-27 in Združenim kraljestvom. V primeru „trdega brexita“, ki je po mnenju Komisije nezaželen, vendar so države članice EU-27 nanj dobro pripravljene¹¹, bi bilo treba te predpostavke popraviti navzdol.

¹¹COM(2018) 556 final/2 (popravek, sprejet 27. avgusta 2018); COM(2018) 880 final; COM(2018) 890 final.

5. NASLEDNJI KORAKI

Evropska unija je v zadnjih letih prešla z gospodarskega okrevanja na trdno rast, leta 2019 pa naj bi evropsko gospodarstvo še naprej raslo kljub bolj negotovim napovedim. Za zagotovitev nadaljnje gospodarske rasti bodo morale države članice uvesti učinkovite strukturne reforme, izvajati odgovorne fiskalne politike in določiti ciljne naložbene strategije. Učinkovitejša povezava med evropskim semestrom in financiranjem EU za obdobje 2021–2027, kot je bila predstavljena v letošnjem semestrskem svežnju, bo omogočila potrebno strukturo za zagotovitev učinkovitega izvajanja najbolj ciljno usmerjenih prednostnih naložb.

Evropski semester omogoča Komisiji, državam članicam, socialnim partnerjem in deležnikom na vseh ravneh, da so v stalnem dialogu skozi celo leto. Poročila o državah, objavljena hkrati s tem sporočilom, temeljijo na izčrpni izmenjavi informacij z vladami, nacionalnimi organi in deležniki na strokovni in politični ravni, vključno z dvostranskimi srečanji, ki so potekala decembra 2018. Ugotovitve bodo predstavljene v predstavništvih Komisije v prestolnicah držav članic in nadalje obravnavane na nadaljnjih dvo- in večstranskih srečanjih.

Komisija bo kmalu začela dialog z državami članicami o programih za sredstva kohezijske politike za obdobje 2021–2027, ki bo temeljil na z naložbami povezanih ugotovitvah in sklepih iz poročil o državah. Podpredsedniki Komisije in komisarji bodo obiskali države članice ter razpravljali s parlamenti, vladami, socialnimi partnerji in drugimi deležniki o analizah in sklepih iz poročil o državah. Poleg tega bo Komisija o povzetkih ugotovitev iz poročil o državah razpravljala z Evropskim parlamentom.

Glede na opredeljene izzive bodo države članice do sredine aprila v nacionalnih programih reform predstavile svoje gospodarske in socialne prednostne naloge. Predstavile bodo tudi večletne strategije za zdrave javne finance, in sicer v obliki programov za stabilnost (za države članice euroobmočja) in konvergenco (za države članice zunaj euroobmočja). Komisija za zagotovitev ustreznega in trajnostnega odziva na te izzive priporoča, da se ti programi pripravijo ob sodelovanju z vsemi ključnimi deležniki, kot so socialni partnerji, lokalni in regionalni organi ter organizacije civilne družbe.

DODATEK 1 – CELOSTEN NADZOR NAD MAKROEKONOMSKIMI IN FISKALNIMI NERAVNOTEŽJI

	Postopek v zvezi z makroekonomskimi neravnotežji(12)	Pakt za stabilnost in rast¹³ (SC: srednjeročni cilj / PČP: postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem)	Opombe
AT		Preventivni del Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga ¹⁴	Oddaljenost od SC leta 2018 je manjša od dovoljenega odstopanja zaradi izrednih dogodkov
BE		Preventivni del Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga	
BG	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC	
CY	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Dosega SC; velja prehodno pravilo glede dolga ¹⁵	
CZ		Preventivni del Dosega SC	
DE	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC; velja pravilo glede dolga	
DK		Preventivni del Dosega SC	
EE		Preventivni del Ne dosega SC	
EL	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Velja prehodno pravilo glede dolga	Ker Grčiji ni bilo treba predložiti programov za stabilnost, dokler je potekal program, še ni določila srednjeročnega cilja.
IE	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC; velja prehodno pravilo glede dolga	
ES	Neravnotežja	Korektivni del Čezmeren primanjkljaj, rok za odpravo: 2018	Za leto 2019 velja prehodno pravilo glede dolga, če se na podlagi potrjenih podatkov o realizaciji proračuna za leto 2018 PČP razveljavi.
FR	Neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno pravilo glede	
HR	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC; velja pravilo glede dolga	
HU		Preventivni del Velja postopek zaradi znatnega odklona; velja pravilo glede dolga	
IT	Čezmerna neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga	
LT		Preventivni del Dosega SC	
LU		Preventivni del Dosega SC	
LV		Preventivni del Ne dosega SC	
MT		Preventivni del Dosega SC	

¹² Kategoriji „neravnotežja“ in „čezmerna neravnotežja“ zajemata posebno spremljanje, ki se prilagodi resnosti izzivov.

¹³ Doseganje srednjeročnega cilja in uporaba (prehodnega) pravila glede dolga se nanašata na leto 2018 na podlagi napovedi Komisije iz jeseni 2018.

¹⁴ Pravilo glede dolga: Če ni spoštovana referenčna vrednost za delež javnega dolga v BDP v višini 60 %, se za zadevno državo članico uvede postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem, pri čemer se upoštevajo vsi relevantni dejavniki in učinek gospodarskega cikla, če razlika med njenim deležem dolga in referenčno vrednostjo 60 % ni zmanjšana za 1/20 letno (triletno povprečje).

¹⁵ Prehodno pravilo glede dolga: Vsaki državi članici v postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem se odobri triletno obdobje po odpravi čezmernega primanjkljaja, da izpolni pravilo glede dolga. To ne pomeni, da pravilo glede dolga v tem obdobju sploh ne velja, saj morajo države članice v tem prehodnem obdobju dosegati zadosten napredek pri približevanju izpolnjevanja pravila. Negativna ocena napredka pri izpolnjevanju merila glede dolga v prehodnem obdobju lahko privede do uvedbe postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem.

NL	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC	
PL		Preventivni del Ne dosega SC	
PT	Neravnotežja	Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno pravilo glede	
SI		Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno pravilo glede	
SE	Neravnotežja	Preventivni del Dosega SC	
SK		Preventivni del Ne dosega SC	
RO	Neravnotežja	Preventivni del Velja postopek zaradi znatnega odklona	
FI		Preventivni del Ne dosega SC; velja pravilo glede dolga	Oddaljenost od SC leta 2018 je manjša od dovoljenega odstopanja zaradi izrednih dogodkov in strukturnih reform
UK		Preventivni del Ne dosega SC; velja prehodno pravilo glede	

(*) Priporočila, izdana v skladu z zakonodajnim dvojčkom (Uredba (EU) št. 473/2013) v zvezi z ukrepi, ki jih je treba sprejeti za zagotovitev pravočasne odprave čezmernega javnofinančnega primanjkljaja, zadevajo samo države članice euroobmočja.

DODATEK 2 – NAPREDEK PRI DOSEGANJU CILJEV IZ STRATEGIJE EVROPA 2020

Cilji iz strategije Evropa 2020 za EU	Podatki za leto 2010	Najnovejši razpoložljivi podatki	Leta 2020 na podlagi nedavnih trendov
1. Zvišanje stopnje zaposlenosti prebivalstva med 20. in 64. letom starosti na vsaj 75 %	68,6 %	73,5 % (tretje četrletje leta 2018)	cilj bo verjetno dosežen
2. Povečanje skupnih javnih in zasebnih naložb v raziskave in razvoj na 3 % BDP	1,93 %	2,07 % (2017)	cilj verjetno ne bo dosežen
3a. Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 20 % v primerjavi z letom 1990	Zmanjšanje za 14,2 %	Zmanjšanje za 22 %	cilj bo verjetno dosežen
3b. Povečanje deleža energije iz obnovljivih virov v končni porabi energije na 20 %	12,5 %	17,5 % (2017)	cilj bo verjetno dosežen
3c. Približevanje cilju glede povečanja energijske učinkovitosti za 20 %	11,8 % (oddaljenost od cilja glede porabe primarne energije za leto 2020)	5,26 % (2017)	cilj bo verjetno dosežen
4a. Zmanjšanje deleža oseb, ki zgodaj opustijo šolanje (med 18. in 24. letom starosti), pod 10 %	13,9 %	10,6 % (2017)	cilj bo verjetno dosežen
4b. Povečanje deleža prebivalstva med 30. in 34. letom starosti s končano terciarno izobrazbo na vsaj 40 %	33,8 %	39,9 % (2017)	cilj bo verjetno dosežen
5. Zmanjšanje tveganja izpostavljenosti revščini in socialni izključenosti za vsaj 20 milijonov oseb	povečanje za 1,4 milijona (v primerjavi z izhodiščnim letom 2008)	zmanjšanje za 5,2 milijona leta 2017 (v primerjavi z izhodiščnim letom 2008)	cilj verjetno ne bo dosežen

DODATEK 3 – UGOTOVITVE IZ POGLOBLJENIH PREGLEDOV PO DRŽAVAH ČLANICAH

Bolgarija se sooča z neravnotežji. Slabosti v finančnem sektorju spremljata visoka zadolženost in velik obseg nedonosnih posojil v podjetniškem sektorju. Neto zunanji položaj se je izboljšal zaradi močne rasti in velikih presežkov na tekočem računu. Sprejeti so bili ukrepi za večjo stabilnost finančnega sektorja. Banke in druge finančne družbe so dosegle nadaljnji napredek pri izvajanju priporočil, izdanih po okrepitvi pregledov in nadzora kakovosti sredstev in bilanc stanja. Vendar še vedno obstajajo pomanjkljivosti v zvezi s šibkim upravljanjem, kakovostjo sredstev in nadzorom, v zavarovalniškem sektorju pa se pojavljajo novi izzivi. Močna rast je podprla nadaljnje razdolževanje v zasebnem sektorju in zmanjšanje nedonosnih posojil, vendar je njihov obseg v podjetniškem sektorju še vedno velik. Kljub napredku pri obravnavanju virov neravnotežij bo ključnega pomena celovito izvajanje in spremljanje nedavnih reform nadzora in upravljanja v bančnih in nebančnih finančnih sektorjih. Poleg tega je potrebnih več ukrepov za zmanjšanje obsega nedonosnih posojil in dokončanje reforme insolvenčnega okvira.

Ciper se sooča s čezmernimi neravnotežji. Zelo visok delež nedonosnih posojil obremenjuje finančni sektor, gospodarstvo pa ovira visoka raven zasebnega, javnega in zunanjega dolga, pri čemer je stopnja brezposelnosti, čeprav se znižuje, še vedno razmeroma visoka, potencialna rast pa šibka. Primanjkljaj na tekočem računu je precej negativen, celo ob upoštevanju prisotnosti subjektov s posebnim namenom, kar odraža močno domače povpraševanje in dejstvo, da odhodki gospodinjstev presegajo njihove prihranke, poleg tega pa ta primanjkljaj ne zadostuje za zagotovitev vzdržne prilagoditve velikega obsega neto zunanjih obveznosti. Razdolževanje zasebnega sektorja poteka počasi. Nova posojila v zasebnem sektorju so še vedno omejena. S prenosom znatnega portfelja nedonosnih posojil iz banke Cyprus Cooperative Bank v javni sektor v okviru njene prodaje in likvidacije se je znatno zmanjšal delež slabih posojil v bančnem sistemu. Vendar je obseg nedonosnih posojil še vedno velik tako med gospodinjstvi kot tudi med podjetji. Vladna podpora pri prodaji banke Cyprus Cooperative Bank je imela leta 2018 enkraten učinek na povečanje javnega dolga. V prihodnosti se pričakuje, da se bo visok javni dolg zaradi nadaljnjih dobrih fiskalnih rezultatov zmanjševal. V primerjavi s prejšnjim letom se je pospešil reformni zagon, zlasti na podlagi ukrepov za odpravo slabosti zaradi nedonosnih posojil, vendar je potreben večji napredek pri strukturnih reformah za povečanje potenciala rasti.

Nemčija se sooča z neravnotežji. Visok in počasi upadajoč presežek na tekočem računu odraža skromno raven naložb glede na prihranke v zasebnem in javnem sektorju ter ima čezmejni pomen. Ta izziv ostaja kljub vse večji potrebi po naložbah in inovacijah, da bi nemško gospodarstvo postalo odpornejše ter da bi se zagotovil trajnosten in vključujoč model rasti. Presežek se je leta 2018 nekoliko zmanjšal zaradi povečanja domačega povpraševanja in naj bi v prihodnjih letih še naprej postopno upadal, vendar ostaja na zgodovinsko visoki ravni. Zasebne in javne naložbe so se znatno povečale, rast pa vse bolj spodbuja domače povpraševanje. Vendar so naložbe in potrošnja kot delež BDP še naprej omejene kljub ugodnim pogojem financiranja, stalnim potrebam po naložbah v infrastrukturo in izobraževanje, zlasti na občinski ravni, ter razpoložljivemu fiskalnemu manevrskemu prostoru. Proračunski presežek se je leta 2018 povečal, delež dolga pa dodatno zmanjšal. Rast plač se je zaradi razmer na trgu dela, ki jih zaznamuje visoko povpraševanje po delu na eni strani in nizka stopnja brezposelnosti na drugi strani, nekoliko povečala, vendar realna rast plač ostaja skromna. Čeprav so bili sprejeti številni ukrepi za povečanje zasebnih in javnih naložb, so potrebna večja prizadevanja za odpravo velike naložbene vrzeli, zlasti kar zadeva

javne naložbe v infrastrukturo in izobraževanje. Na drugih področjih politike je bilo manj napredka.

Grčija se sooča s čezmernimi neravnotežji. Slabosti so povezane z visoko zadolženostjo sektorja država, negativnim zunanjim položajem, visokim deležem nedonosnih posojil in nepopolnim zunanjim uravnoteženjem v razmerah visoke (vendar padajoče) brezposelnosti in nizke potencialne rasti. Grčija je po znatnih izboljšavah v zadnjih letih avgusta 2018 uspešno izstopila iz programa za makroekonomsko prilagoditev v okviru evropskega mehanizma za stabilnost. Kljub temu ostajajo velika neravnotežja na strani stanj, vključno z zelo negativnim neto stanjem mednarodnih naložb, ki se še vedno slabša zaradi zmerne nominalne rasti BDP in še vedno negativnega salda tekočega računa. Stroškovna konkurenčnost se je v zadnjih letih znatno izboljšala, vendar se je to izboljšanje zaradi šibke rasti produktivnosti nedavno ustavilo. Javni dolg ostaja visok, vendar je večinoma v lasti upnikov v javnem sektorju, potrebe po financiranju pa bodo vsaj desetletje razmeroma nizke. Hitrost zmanjševanja dolga je zelo odvisna od nadaljnjega doseganja dogovorjenih fiskalnih ciljev in izvajanja reform za trajnostno povečanje potenciala rasti. Finančni sektor je ranljiv zaradi zelo velikega obsega nedonosnih posojil in nizke donosnosti, kar ovira rast posojil in okrevanje naložb. Zasebni dolg se zmanjšuje, aktivno razdolževanje pa še vedno poteka. V okviru programov finančne pomoči so bili sprejeti obsežni ukrepi za obravnavo številnih strukturnih pomanjkljivosti grškega gospodarstva. Poleg konsolidacije prejšnjih reform in prizadevanj za prilagoditev so se organi zavezali, da bodo zagotovili nadaljevanje in dokončanje reform, ki se spremljajo v okviru okrepljenega nadzora.

Irska se sooča z neravnotežji. Visoke ravni javnega in zasebnega dolga ter neto zunanjih obveznosti predstavljajo slabosti, vendar so se neravnotežja na strani stanj znatno izboljšala. Dejavnosti multinacionalnih družb, ki so le malo povezane z domačim gospodarstvom, močno vplivajo na neto tuje obveznosti, ki se zmanjšujejo zaradi velikih presežkov na tekočem računu. Raven zasebnega dolga ostaja visoka, vendar gospodarska rast še naprej podpira razdolževanje v zasebnem sektorju. Dejavnosti multinacionalnih družb še naprej vplivajo na dolg podjetij. Za zadolženost gospodinjstev se zdi, da je na splošno v skladu z gospodarskimi temelji, čeprav je visoka v primerjavi z razpoložljivim dohodkom. Javni dolg naj bi se še najprej zmanjševal, primanjkljaj pa se približuje uravnoteženemu položaju. Cene stanovanj že več let hitro rastejo, vendar so se v zadnjem času upočasnile, pri čemer so večinoma posledica omejitev ponudbe, poleg tega pa ni jasnih dokazov o precenitvi. Obseg nedonosnih posojil je sicer še vedno velik, vendar se je dodatno zmanjšal, čeprav se dolgoročna zaostala plačila zmanjšujejo počasneje. Za odpravo teh slabosti so bili sprejeti ukrepi politike, zlasti na področju ponudbe stanovanj in makrobonitetne politike, vendar bo za nekatere potreben čas, da bodo imeli pričakovani učinek.

Španija se sooča z neravnotežji. Čeprav gospodarska rast ostaja močna, visoka raven zunanjega in notranjega javnega in zasebnega dolga v razmerah še vedno visoke stopnje brezposelnosti še naprej predstavlja slabosti in ima čezmejne učinke. Ponovno uravnoteženje v zunanjem sektorju se je nadaljevalo, čeprav se je presežek na tekočem računu leta 2018 poslabšal, kar odraža dejavnike, povezane s svetovnim okoljem. Potrebno bo daljše obdobje stalnih presežkov na tekočem računu, da bi se neto zunanje obveznosti zmanjšale na zmerne ravni. Napredek je bil dosežen tudi pri zmanjšanju dolga v zasebnem sektorju, in sicer zaradi močne nominalne rasti. Delež nedonosnih posojil se je dodatno zmanjšal. Javni dolg se je nekoliko zmanjšal, njegovo nadaljnje postopno zmanjševanje pa naj bi bilo podprto z zmanjšanjem primanjkljajev. Še vedno pa bodo potrebna dodatna prizadevanja za vzdržnejše

javne finance. Stopnja brezposelnosti se še naprej znižuje, vendar ostaja visoka. Izvajanje ukrepov politike za povečanje potencialne rasti je počasno in še vedno obstajajo izzivi, zlasti v zvezi s segmentacijo trga dela, raziskavami in inovacijami ter regulacijo podjetij, zlasti za storitve.

Francija se sooča z neravnotežji. Slabosti izhajajo iz visokega javnega dolga in šibke dinamike konkurenčnosti v razmerah nizke rasti produktivnosti, kar ima čezmejne učinke. Javni dolg je bil leta 2018 sicer visok, vendar je bil na splošno stabilen. Po napovedih naj bi bilo njegovo zmanjšanje zgolj minimalno. Visoka raven javnega dolga zmanjšuje fiskalni manevrski prostor, ki je na voljo za odzivanje na prihodnje pretrese, in negativno vpliva na možnosti za rast. Zviševanje stroškov dela na enoto je v razmerah nizke rasti produktivnosti še naprej zmerno. Nekateri elementi poslovnega okolja še vedno negativno vplivajo na nestroškovno konkurenčnost. V zadnjih letih so bile sprejete reforme, napredek pa je bil dosežen na več področjih, vključno s trgi dela, obdavčitvijo in poslovnim okoljem. Vendar se učinki teh reform še niso v celoti uresničili in na drugih področjih so potrebni nadaljnji ukrepi, kot so reforma sistema denarnih nadomestil za brezposelnost, reforma pokojninskega sistema in pregled porabe za zagotovitev vzdržnosti javnih financ in povečanje potenciala rasti.

Hrvaška se sooča z neravnotežji. Preostale slabosti so povezane z visokimi ravni javnega, zasebnega in zunanjega dolga v razmerah nizke potencialne rasti. Vendar se v zadnjih letih zmanjšujejo, in sicer zaradi trdne nominalne rasti, ki je bila višja od ocenjenega potenciala, in preudarne fiskalne politike. Negativni neto zunanji položaj je še naprej velik, vendar se izboljšuje zaradi nadaljnjih presežkov na tekočem računu. Razdolževanje zasebnega sektorja je v teku, vendar naj bi se njegova hitrost z okrevanjem rasti posojil in naložb upočasnila. Proračunski saldo je od leta 2017 v presežku, javni dolg pa se je znižal z najvišje ravni, dosežene leta 2014. Finančni sektor je dobro kapitaliziran in dobičkonosen, medtem ko se obseg nedonosnih posojil sicer zmanjšuje, vendar ostaja velik. Izpostavljenost podjetij in gospodinjstev valutnemu tveganju se je zmanjšala, vendar ostaja ena od slabosti. Ukrepi politike so bili okrepljeni s sprejetjem pokojninske reforme in nove zakonodaje za izboljšanje fiskalnega okvira. Drugi pomembni ukrepi politike so v pripravi in njihovo temeljito izvajanje ostaja ključno za povečanje odpornosti gospodarstva.

Italija se sooča s čezmernimi neravnotežji. Visok javni dolg in dolgotrajna šibka dinamika produktivnosti v razmerah še vedno visoke ravni nedonosnih posojil in brezposelnosti pomenita tveganja s čezmejnimi učinki. Pričakuje se, da se delež javnega dolga v prihodnjih letih ne bo zmanjšal, saj bodo slabi makroekonomski obeti in trenutni fiskalni načrti vlade, ki so sicer manj ekspanzivni, kot je bilo prvotno načrtovano za leto 2019, povzročili poslabšanje primarnega presežka. Stroškovna konkurenčnost je stabilna, vendar se šibka rast produktivnosti nadaljuje. To je posledica dolgotrajnih težav z delovanjem trgov dela ter kapitalskih in proizvodnih trgov, ki jih še stopnjujejo pomanjkljivosti v javni upravi in pravosodnem sistemu, kar ovira potencialno rast BDP. Obseg nedonosnih posojil se je še naprej znatno zmanjševal, vendar bi lahko ohranitev hitrosti zmanjševanja tega obsega pomenila izziv glede ne težavne tržne pogoje. Višji donosi državnih obveznic v primerjavi z ravni na začetku leta 2018 vplivajo na stroške financiranja in kapitalne rezerve bank, kar negativno vpliva na posojanje preostalemu gospodarstvu in rast BDP. Kljub določenemu napredku pri čiščenju bilanc stanja bank, insolvenčnih reformah in aktivnih politikah zaposlovanja se je reformni zagon leta 2018 na splošno ustavil. Proračun za leto 2019

vključuje ukrepe politike, ki razveljavljajo elemente prejšnjih pomembnih reform, zlasti na področju pokojnin, in ne vključuje učinkovitih ukrepov za povečanje potencialne rasti.

Nizozemska se sooča z neravnotežji. Visoka raven zasebnega dolga in velik presežek na tekočem računu sta vira neravnotežij s čezmejnimi učinki. Presežek je bil največji leta 2017 in na zelo visoki ravni, pri čemer naj bi se postopoma zmanjšal, vendar naj bi še vedno ostal zelo visok. Del zunanjega presežka je mogoče pripisati statističnim značilnostim, povezanim z vlogo multinacionalnih družb, in se v bližnji prihodnosti naj ne bi zmanjšal. Delež zasebnega dolga v BDP, podprt z gospodarsko rastjo, se je še naprej zmanjševal tako za podjetja kot tudi gospodinjstva, čeprav je ostal visok. Kljub temu se nominalna zadolženost gospodinjstev počasi zvišuje zaradi dinamične rasti cen stanovanj. Rast plač je bila do zdaj zmerna kljub razmeram na trgu dela, ki jih zaznamuje visoko povpraševanje po delu na eni strani in nizka stopnja brezposelnosti na drugi strani. Nedavne reforme, kot sta pospešitev zmanjšanja davčne olajšave za hipotekarne obresti, naj bi zmanjšale davčne spodbude za zadolževanje gospodinjstev, medtem ko naj bi fiskalne spodbude prispevale k povečanju skupnega povpraševanja.

Portugalska se sooča z neravnotežji. Velike neto zunanje obveznosti, zasebni in javni dolg ter visok delež nedonosnih posojil predstavljajo slabosti, ki jih spremlja nizka rast produktivnost. Tekoči račun je na splošno uravnotežen, vendar sta za zagotovitev prilagoditve neto zunanjih obveznosti na razumne ravni potrebna nadaljnje zmerno stanje in ohranitev večje konkurenčnosti. Delež zasebnega dolga se še naprej zmanjšuje z visokih ravni, in sicer zaradi nominalne rasti in manjše vloge aktivnega razdolževanja. Javni dolg se je leta 2017 na podlagi primarnih presežkov začel zmanjševati, vendar je še vedno visok. Tveganja v bančnem sektorju so se zmanjšala, med drugim tudi zaradi dokapitalizacije bank leta 2017 in nedavnega izboljšanja donosnosti. Obseg nedonosnih posojil se je sicer zmanjšal, vendar ostaja razmeroma velik. Zagotavljanje višje rasti produktivnosti je ključnega pomena za boljše obete glede konkurenčnosti, razdolževanja in potencialne rasti. Prilagoditev trga dela je dodatno napredovala, brezposelnost pa se že več let močno znižuje. Sprejeti so bili ukrepi politike za obravnavo ravni nedonosnih posojil, vendar vrzeli v politikah še vedno obstajajo na drugih področjih, kot so proizvodni in storitveni trgi. Spremljati bo treba sprejetje in izvajanje več reformnih načrtov, vključno s fiskalno-strukturnimi reformami za izboljšanje vzdržnosti javnih financ.

Švedska se sooča z neravnotežji. Precenjene cene stanovanj skupaj z nadaljnjim povečanjem zadolženosti gospodinjstev predstavljajo tveganja neurejene odprave neravnotežij. Visoka zadolženost gospodinjstev kot delež BDP še naprej raste. V drugi polovici leta 2017 je prišlo do korekcije cen stanovanj, ki so se od takrat postopno stabilizirale, vendar kazalniki vrednotenja kažejo na to, da so cene stanovanj še naprej visoke glede na gospodarske temelje. Bančni sektor se sicer zdi ustrezno kapitaliziran, vendar bi neurejena odprava neravnotežij glede na visoko izpostavljenost hipotekarnim posojilom gospodinjstev negativno vplivala na finančni sektor. V takem primeru bi lahko glede na sistemsko finančno povezanost prišlo tudi do negativnih učinkov prelivanja na sosednje države. Strukturna ozka grla za ponudbo stanovanj so še vedno prisotna, obseg gradbenih dejavnosti pa se je zmanjšal. Čeprav so bili v zadnjih letih na makrobonitetnem področju sprejeti ukrepi za obravnavanje rasti hipotekarnih dolgov, se učinek za zdaj zdi omejen. Še vedno obstajajo ključne vrzeli v politikah, zlasti v zvezi z davčnimi spodbudami za lastništvo stanovanj ter delovanjem ponudbe stanovanj in najemniškega trga.

Romunija se sooča z neravnotežji. Slabosti so povezane z izgubo konkurenčnosti in povečanjem primanjkljaja na tekočem računu v razmerah ekspanzivne fiskalne politike in nepredvidljivega poslovnega okolja. Nedavne zakonodajne pobude ustvarjajo tveganja za delovanje finančnega sektorja in lahko škodijo zasebnim naložbam. Primanjkljaj na tekočem računu se povečuje zaradi živahnega uvoza, predvsem za namene potrošnje, in naj bi se še povečal. Močna nominalna rast BDP kljub temu pomeni, da se negativno neto stanje mednarodnih naložb že nekaj let izboljšuje, vendar bi se to lahko ustavilo zaradi vztrajnih primanjkljajev na tekočem računu in manjše rasti BDP v prihodnosti. Povpraševanje je podprto z močno rastjo plač, ki je med drugim povezana z zvišanjem plač v javnem sektorju in minimalne plače, kar je prispevalo k znatnemu zvišanju stroškov dela na enoto. Deleži na izvoznih trgih rastejo kljub izgubam stroškovne konkurenčnosti. Ekspanzivna fiskalna naravnost v razmerah močne rasti BDP naj bi se nadaljevala in tako še naprej prispevala k živahni dinamiki zasebne potrošnje. Po nekajletnem upadanju naj bi se delež javnega dolga povečal. Pogoste in nepredvidljive zakonodajne spremembe povzročajo šibkejšo in negotovo poslovno okolje, kar negativno vpliva na poslovne odločitve in naložbe. Nedavne zakonodajne pobude, ki vplivajo na tveganje bank, ogrožajo delovanje finančnega sektorja in lahko ovirajo naložbe zaradi zaostrenega kreditnega trga in plitvejšega kapitalskega trga s šibkejšimi institucionalnimi vlagatelji. Na drugih področjih se je napredek pri reformah upočasnil ali obrnil.

DODATEK 4 – NALOŽBENE OVIRE V DRŽAVAH ČLANICAH

Naložbeni izzivi		AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL*	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	UK
Javna uprava / poslovno okolje	Regulativno in upravno breme																												
	Javna uprava																												
	Javno naročanje / javno-zasebna partnerstva																												
	Pravosodni sistem																												
	Insolvenčni okvir																												
	Konkurenčni in regulativni okvir																												
Trg dela / izobraževanje	Delovnopravna zakonodaja in okvir za pogodbe o delu																												
	Plače in določanje plač																												
	Izobraževanje, znanja in spretnosti ter vseživljenjsko učenje																												
Finančni sektor / obdavčenje	Obdavčenje																												
	Dostop do financiranja																												
Raziskave, razvoj in inovacije	Sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi ustanovami in podjetji																												
	Financiranje raziskav, razvoja in inovacij																												
Sektorski predpisi	Poslovne storitve / regulirani poklici																												
	Prodaja na drobno																												
	Gradbeništvo																												
	Digitalno gospodarstvo / telekomunikacije																												
	Energija																												
	Prevoz																												

Ovire za naložbe

Ovire za naložbe

*: Grčija je bila do leta 2018 vključena v program gospodarskega nadzora in ni bila vključena v raziskavo o ovirah za naložbe iz leta 2015. Leta 2018 ni prejela nobenih priporočil, ker ni bila vključena v semester.